Finansklagenemnda Bank

Avgjørelse FinKN 2022-1008

15.12.2022

SVEA BANK AB, FILIAL I NORGE NUF

Utlån

Kreditt gjennom betalingsløsning – fraråding – lemping.

Klager foretok i perioden mars 2016 til mars 2018 kjøp i fire ulike nettbutikker hvor han valgte "delbetaling" som betalingsløsning i tre av nettbutikkene og kjøp mot "faktura" i en fjerde nettbutikk. Betalingsløsningen ble levert av innklagede bank og utgjorde til sammen kr 71 337. Kredittene ble innvilget etter intern og ekstern kredittsjekk hos Bisnode. Seneste tilgjengelige selvangivelse/skattemelding på innvilgningstidspunktene viste en gjeldsgrad på mer enn ti ganger inntekt. Klager anførte at kredittvurderingen var uforsvarlig, og at han skulle ha blitt frarådet å oppta kredittene. Finansforetaket mente at kredittvurderingen var forsvarlig, og at det ikke forelå grunn til lemping av kravet. Klageren fikk medhold. Avgjørelsen ble avsagt under dissens.

Saksfremstilling

Klager har i perioden mars 2016 til mars 2018 foretatt kjøp i fire ulike nettbutikker og valgt "delbetaling" som betalingsløsning i tre av nettbutikkene og kjøp mot "faktura" i en fjerde nettbutikk. Begge betalingsløsningene er levert av innklagede. Kravene er samlet i fire saker hos innklagede, og alle overført til inkasso.

Klager fikk 4.9.18 innvilget kreditt på kr 2 863 etter kjøp med betalingsløsningen delbetaling. Den 21.3.16 fikk han innvilget en kreditt på kr 5 602 etter kjøp med betalingsløsningen delbetaling. Den 22.11.16 fikk han innvilget en kreditt på kr 5 659 etter kjøp med betalingsløsningen faktura. I perioden 28.5.17 til 15.3.18 fikk klager innvilget kreditt hos en fjerde nettbutikk for totalt kr 71 337, fordelt på fem kjøp.

Klager ble ikke spurt om, og ga ingen opplysninger om sin økonomi da han søkte om kredittene, men godtok og bekreftet vilkårene i avtalene før søknadene ble innvilget.

Finansforetaket har forklart at kredittforespørslene kom inn gjennom nettløsningen til nettbutikkene. Hver enkelt forespørsel ble automatisk vurdert internt i innklagedes systemer. Så lenge forespørselen ikke slo ut på interne forhold, som for eksempel mislighold av andre kreditter, gikk spørringen videre til Bisnode. Fra Bisnode ble det levert en scoring i retur. Følgende økonomiske variabler inngikk i scoringen: alder, inntekt, formue, antall salgspant, sum salgspant, gjeldsgrad 2 og flere andre forhold. Gjeldsgrad 2 fremgår av variablene nettofradrag delt på bruttoinntekt. Gjelden fremgår blant annet av rentebetjeningen. I de tilfelle den var innenfor akseptabel og forsvarlig score, ble kreditten godkjent. Alt dette skjedde på få sekunder. Klager hadde ingen betalingsanmerkninger i perioden kredittene ble innvilget. Basert på endret og lav score i kredittmodellen fikk klager avslag på kjøp foretatt 18.9.18 og 8.10.18.

Klager har fremlagt selvangivelse/skattemelding. Det fremgår av disse at han i 2015 hadde inntekt på ca. kr 624 000 og gjeld på ca. kr 6 400 000. I 2016 hadde han inntekt på ca. kr 648 000 og gjeld

på ca. kr 6 552 000. Inntekten besto i all hovedsak av lønnsinntekt.

Klager har anført at bankens kredittvurdering var uforsvarlig, og at banken skulle ha frarådet ham å oppta kredittene. Klager hadde allerede gjeld langt over fem ganger inntekt da kredittene ble innvilget, noe som fremkom i selvangivelsen fra 2015 og skattemeldingen fra 2016. Innklagede innhentet ikke opplysninger om inntekt og gjeld fra ham. Det er ikke tilstrekkelig å basere seg på en forenklet kredittvurdering ved kredittscore, selv om kredittbeløpene er små.

Finansforetaket har anført at banken har gjennomført en tilfredsstillende kredittvurdering, bygd på kredittsjekk internt og mot Bisnode. Det er ikke grunnlag for lemping. Kredittene ble tatt opp før usikret kreditt ble forskriftsregulert og før Gjeldsregisteret var tilgengelig. Tre av kravene gjelder små delbetalinger. I forarbeidene til finansavtaleloven § 46 b (1) er det vist til at omfanget av kredittvurderingen, eller hvilke opplysninger som skal hentes inn ved kredittvurderingen, må bero på kredittens størrelse, jf. Prop. 65 L (2009-2010), s. 90. I NOU 2009:11, s. 58-59 fremgår det også at det er tilstrekkelig innhenting av opplysninger fra en database (kredittopplysningsbyrå) i tilfeller med beskjeden kreditt.

Finansklagenemnda Banks begrunnelse

Nemnda har delt seg i et flertall og et mindretall i denne saken.

Finansklagenemnda Banks flertall, Trygve Bergsåker og Kristoffer Sørlie, bemerker:

Saken gjelder flere kreditter som hver for seg er relativt små. Kredittene faller inn under reglene i finansavtaleloven kapittel 3, herunder §§ 46 b og 47 om kredittvurdering og frarådingsplikt.

Det følger av finansavtaleloven § 47 første ledd at banken skal fraråd en forbruker å ta opp kreditt dersom "økonomisk evne eller andre forhold på forbrukerens side tilsier at denne alvorlig bør overveie å avstå fra å ta opp kreditten". Hvis banken unnlater å fraråd i samsvar med § 47 første ledd, følger det av tredje ledd at låneforpliktelsen kan lempes for så vidt dette finnes rimelig.

Plikten til fraråding i § 47 må ses i sammenheng med bankens plikt til forsvarlig kredittvurdering etter § 46 b. Selv om banken ikke har full kjennskap til alle momenter av betydning for låntakerens betjeningsevne, vil en etterfølgende vurdering av plikt til å fraråd avhenge av hva banken burde ha skaffet seg av opplysninger i kraft av en forsvarlig kredittvurdering etter § 46 b.

Banken forklarer at kredittene er innvilget etter forenklet kredittvurdering. Betalingsløsninger med kreditt ved kjøp i nettbutikker må være automatiske og raske. Det fremgår av forklaringen at kundens eksisterende gjeld ikke har vært en del av kredittvurderingen, verken i form av spørsmål til kunden, eller i form av innhenting av skattemelding eller annen dokumentasjon av gjeld. Flertallet bemerker at alle kredittene som saken gjelder, er innvilget før gjeldsregister ble etablert.

Flertallet ser det slik at kredittvurdering som ikke tar hensyn til gjeld som kunden har fra før, ikke er forsvarlig. Dette gjelder selv om kredittbeløpene hver for seg er små. Det fremgår av sakens opplysninger at klageren ved innvilgning av de forskjellige kredittene hadde betydelig gjeld sett i forhold til inntekten. Det er ikke gitt nærmere opplysninger om hvorvidt eventuell ektefelle eller samboer har hatt medansvar for deler av gjelden og bidratt til betjening av denne. Dersom opplysninger om klagerens totale gjeldsansvar hadde vært innhentet, mener flertallet at kredittene skulle ha vært frarådet av banken.

Banken forklarer at alle klagerens kreditter i banken ligger til inkasso. Restbeløp på kredittene er ikke opplyst. På skjønnsmessig grunnlag finner flertallet det rimelig at lemping etter § 47 tredje ledd skjer i form av fritakelse for klagerens restgjeld til banken.

Nemndas mindretall, Tom Slungaard, bemerker:

Mindretallet mener at saken er for dårlig opplyst til at nemnda kan ta stilling til om frarådingsplikten er brutt.

Klager eier ifølge fremlagt selvangivelse 50 % av en eiendom identifisert med gnr./bnr. En utskrift fra Grunnboken, som mindretallet har innhentet, viser at hele eiendommen ble pantsatt i favør av en boliglånsbank med kr 4,4 mill. samme dag som eiendommen ble ervervet av klageren og den andre hjemmelshaveren høsten 2015.

Klagers største enkeltstående gjeldspost er et lån til den samme boliglånsbanken, og i selvangivelsen for 2015 og 2016 står klager oppført med en gjeld på ca. kr 3,5 mill. til denne banken. Det er dermed grunn til å tro at dette lånet er et boliglån, og at klager i en slik situasjon, iht. vanlig utlånspraksis, neppe hefter alene for dette lånet. Det følger videre av Grunnboken at den andre hjemmelshaveren har tinglyst en panterett på kr 900 000 i klagers andel av eiendommen (i 2020).

Det er dermed vanskelig å fastslå hva klagers reelle gjeldsbelastning var i perioden mars 2016 til mars 2018, da de innklagede låneopptakene fant sted. Videre er det uklart hvilke premisser som for øvrig lå til grunn for de respektive låneopptakene. Dokumentasjonen som er forelagt nemnda gir ikke noen avklaring på disse spørsmålene.

Mindretallet finner også grunn til å nevne at relevante momenter i saken kan ha gått tapt på veien, gitt at de innklagede låneopptakene ligger nesten fem–syv år tilbake i tid, og at tre av dem nærmest er av bagatellmessig størrelse (kr 2 863 til kr 5 659).

Oppsummert mener mindretallet at nemnda ikke har gode nok holdepunkter til å kunne fastslå om banken har brutt frarådingsplikten, og at saken derfor bør avvises fra behandling.

Avgjørelsen er avgitt under dissens.

Finansklagenemnda Banks konklusjon

Klageren gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trygve Bergsåker (leder), Tom Slungaard (selskapsrepresentant) og Kristoffer Sørlie (forbrukerrepresentant).